

KİT SORUNU VE ÇÖZÜM YOLLARI

Yrd. Doç. Dr. M. Ali BİLGİNOĞLU*

ABSTRACT

State Economic Enterprises which play an important role in Turkish Economy have numerous problem. One of the alternative solutions that can be proposed is to sale of SEE to private sector. In this study we have investigated it's applicability and effects on Turkish Economy.

I — G İ R İ Ő

Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) kamu kaynaklarını kullanarak modern işletmecilik prensiplerine göre mal ve hizmet üreten, kalkınmaya öncülük etme, sermaye birikimini hızlandırma, fiyat istikrarını sağlama, sanayinin girdi ihtiyacını karşılama ve dengeli bölgesel kalkınmaya katkıda bulunma amaçları ile faaliyette bulunan kamu girişimleridir.

Kamu girişimciliğinin dayandığı ekonomik nedenler şöyle özetlenebilir (1) :

a) Stratejik faaliyet kollarında, ulusal bağımsızlık ve karar serbestisini koruma amacı,

b) Büyük yatırım harcaması ve gelişmiş teknoloji gerektiren veya düşük karlılık nedeniyle özel sektörün ilgi duymadığı, kamu hizmeti niteliği ağır basan projelerin gerçekleştirilme gereği,

c) Artan verimliliğin geçerli olduğu endüstri dallarında ortaya çıkan tekellerin olumsuz refah etkisi nedeniyle bu faaliyet alanlarının kamu işletmelerince denetlenmesi gereği,

d) Silah ve uçak endüstrilerinde olduğu gibi, tek alıcısı devlet olan veya devletten aldıkları siparişlerle faaliyetlerini sürdüren işletmelerin ve mali tekel niteliğindeki işletmelerin KİT statüsünde yönetilmeleri gereği,

(*) Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi.

(1) Dündar Sağlam. Türkiye'de Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Yapısı ve Zarar Nedenleri, Kalite Matbaası, Ankara, 1980. s. 1-4.

e) Bazı ekonomik faaliyet alanlarında pozitif veya negatif dışsal ekonomilerin varlığı,

f) Gelirin çeşitli nedenlerle sosyal gruplar arasında yeniden dağıtılmasına gereksinim duyulması.

Yukarıda sıraladığımız nedenlerle ekonomik varlıklarını sürdüren ve önemleri zaman içinde giderek artan KİT'lerin beraberlerinde bir dizi sorunu da getirdiklerini görüyoruz. Kuruluş yasaları gereğince, kârlılık, verimlilik ve etkinlik ölçütlerine göre çalışmaları gereken KİT'ler zaman içinde bu ilkelerden sapmışlar, yeteri kadar kaynak yaratıcı olamadıkları gibi, büyük ölçüde zarar ederek devlet bütçesi üzerinde yük oluşturmuşlardır. Bu nedenlerle sert eleştirilere hedef olan KİT'ler üzrine yapılan tartışmalar ışığında, KİT sorununun temelinde bir yönetim sorununun yattığı, KİT'lerin yönetimi ile ilgili sorunların geleneksel kamu kurumlarından farklı bir amaç ve statü ile donatılmak istenen bu kuruluşların özerk bir tarzda yönetilme zorunluluğu ile devletin gözetim ve denetim yetkisini bağdaştırma gereğinden kaynaklandığı konusunda bir görüş birliği oluşmuştur.

Sorunun tanımlanmasıyla birlikte soruna çözüm önerenlerin iki farklı grup altında toplandıklarını görmekteyiz (2). Birinci grupta yer alan yazarlar KİT'lerin ekonomideki varlıklarını sürdürmelerinin yararını vurgulamakta, bu kuruluşların reorganizasyon çalışmaları sonucu etkin bir yönetim yapısına kavuşturulabileceklerini ileri sürmektedirler. İkinci gruptakiler ise, KİT'lerin serbest piyasa kurallarına bağlı olarak çalıştırılmaları, bunun için de en kısa zamanda özel sektöre devredilmeleri görüşündedirler. Bu görüşü destekleyenlere göre, reorganizasyon çalışmaları sonucu KİT'lerin daha etkin bir yönetim yapısına kavuşturulmaları, KİT'lerin özelleştirilmeleri için uygun bir ortam hazırlanması açısından önemlidir.

24 Ocak 1980 ekonomik programının temel felsefesini benimseyen ve Türkiye'de devletin ekonomiye olan doğrudan müdahale-

(2) İhsan Kuntbay., Türkiye'de Kamu İktisadi Teşekküllerinin Yönetimi, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, No : 198., Ankara, 1981.

Mustafa A. Aysan., «KİT'lerin Yeniden Düzenlenmesinde Son Gelişmeler», İktisat Dergisi, No. 232., Mart, 1984. s. 9-15

B.B.Y. Kalkınma Planı (1985-1989), DPT. s. 191.

Osman Okyar., «Ekonomide Kamu ve Özel Teşebbüsün Rolü», 2. Türkiye İktisat Kongresi, s. 53-61.

(3) Milliyet Gazetesi, 16 Mayıs, 1985. s. 4.

lelerini asgariye indirerek serbest piyasa mekanizmasına işlerlik kazandırmak isteyen Özal Hükümeti'nin ikinci görüş doğrultusundaki önlemleri uygulamaya sokma hazırlığı içinde olduğu anlaşılmaktadır. Basında izlendiği kadarıyla aralarında Sümerbank, Etibank, THY, TCDD, DMO, TKİ, PTT, Çaykur TPAO ve Et ve Balık Kurumu gibi kuruluşların da yer aldığı 32 KİT'in satışı için «Master Plan» hazırlanmaktadır (3). Dünya Bankası'nın kredi desteğiyle yürütülen çalışma, dünyanın en kapsamlı ve en sistemli özelleştirmesi olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca, başarılı bir özelleştirme operasyonu gerçekleştirilebilmesi için 8 yabancı danışmanlık firmasından teklif istenmiştir. Yetkililere göre, ilk satış, Master Plan'ın hazırlanmasından itibaren 3 ay içinde gerçekleşebilecektir.

Bu çalışmada amacımız KİT'lerin Türk Ekonomisi'ndeki yerini vurgulamak, KİT'lerin karşı karşıya buldukları sorunları özetlemek, KİT sorununun çözümü için önerilen alternatif çözüm önerilerini uygulanabilirlikleri ve ekonomi üzerindeki muhtemel etkileri açısından incelemektir.

II — KİT'LERİN TÜRK EKONOMİSİNDEKİ YERİ

Türk ekonomisi'nde 233 sayılı KHK'ye göre, 32 tanesi İktisadi Devlet Teşekkülü (İDT) ve 9 tanesi Kamu İktisadi Kuruluşu (KİK) olmak üzere 41 KİT faaliyet göstermektedir.

KİT'ler 1982'de faktör fiyatlarıyla 867.4 milyar TL.'lik üretim değerleri ve 558 bin dolayındaki istihdam düzeyleriyle toplam istihdamda % 3.6'lık paylara sahiptirler.

KİT'lerin GSYİH'sına katkısı sektörel olarak incelendiğinde, Tablo 1'de görüldüğü gibi katkıları 1978 yılına göre 1982'de, sanayi, ticaret, ulaştırma ve haberleşme sektörlerinde azalmış, mali müesseseler, hizmet, inşaat ve diğer sektörlerde artmıştır. Aynı dönemde toplam istihdamdaki payları % 13'ten % 11'e düşmüştür.

TABLO : 1
KİT'LERİN GSYİH'DAKİ PAYI (%) (1968 Fiyatlarıyla)

Faaliyet Dalı	1978	1982
1. Tarım	—	—
2. Sanayi	32	25
3. Ticaret	5	3
4. Ulaştırma ve Haberleşme	24	23
5. Mali Müesseseler	36	46
6. Hizmet, İnşaat ve Diğer	2	3
Toplam	13	11

Kaynak : Kamu İ. Teşebbüsleri 1982 Yılı Genel Raporu, T.C.B. YDK, 1984. s. 16.

KİT'lerin ekonominin toplam sivil istihdamındaki payını sektörel düzeyde incelediğimizde, 1978 - 1982 döneminde, ulaştırma ve haberleşme sektöründeki artış dışında tüm sektörlerde bir azalmanın gerçekleştiği dikkati çekmektedir. Tablo 2'de görüldüğü gibi, aynı dönemde KİT'lerin toplam istihdamında % 0.2'lik bir azalma meydana gelmiştir. Tablodan, KİT'lerde istihdam edilenlerin 1982 yılında ulaştırma ve haberleşme (% 31.4), sanayi (% 16.9) ve ticaret ve bankacılık (% 8.7) sektörlerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

TABLO : 2
KİT'LERİN TOPLAM SİVİL İSTİHDAMDAKİ PAYI (Bin kişi)

Sektörler	1978			1982		
	KİT	Türkiye	KİT (%)	KİT	Türkiye	KİT (%)
Sanayi	320	1.826	17.5	312	1.851	16.9
Haberleşme	156	501	31.1	156	497	31.4
Bankacılık	70	850	8.2	77	888	8.7
Hizmet ve Diğer	13	2.535	0.4	13	2.740	0.5
Ara Toplam	559	5.712	9.8	558	5.976	9.3
Tarım	—	9.537	—	—	9.481	—
Genel Toplam	559	15.249	3.7	558	15.457	3.6

Kaynak : KİT 1982 Yılı Genel Raporu. s. 18.

KİT'ler 1982 yılında taş kömürü, blister bakır, saf kükürt, petro kimya ürünleri, vagon üretimi, demir yolu ve hava yolu taşımacılığı ve radyo yayını üretimini tekel olarak yürütmektedir.

KİT'lerin üretiminde büyük paya sahip olduğu mal ve hizmetlere, linyit üretimi (% 86), bor mineralleri (% 88), petrol ürünleri (% 86), elektrik enerjisi (% 87), kağıt (% 74), çelik külçe (% 64), şeker (% 71) ve demir cevheri (% 64) örnek olarak gösterilebilir (4). Tekstil ve çimento üretiminde başlangıçta önemli olan KİT payı, zaman içinde tekstilde % 15'e çimentoda ise % 32'ye düşmüştür.

1981 yılında KİT'lerin gerçekleşen toplam yatırım harcamalarındaki payı % 31 iken, 1982'de % 32 olarak gerçekleşmiştir (5).

1982 yılında Türk ekonomisinde KİT statüsünde faaliyet gösteren banka sayısı 12 dir. Bu yıla ait toplam mevduat içinde KİT bankaları 836.355 milyon TL ile % 33'lük paya sahip olmuştur. Aynı yıl KİT bankalarının açtığı kredilerin toplam kredilerdeki payı % 47 olarak gerçekleşmiştir (6).

III — KİT'LERİN TEMEL SORUNLARI

KİT'lerin parasal, yönetsel, yapısal, insan gücü ile ilgili ve teknolojik çeşitli sorunları vardır. Ayrıca, KİT'ler, enerji yetersizliği, enflasyon gibi Türkiye genelinde mevcut sorunlardan da olumsuz yönde etkilenmektedir.

KİT'lere verilen yatırım görevleri, uygulanan tarım politikası gereğince yapılan destekleme alımları, gübre, petrol ve petrol ürünleri stok ve dağıtım politikaları ile fiyat artışları ve genişleyen iş hacimleri nedeniyle artan işletme sermayesi ihtiyaçları, büyük ölçüde yabancı kaynaklarla karşılanmaktadır. Bu nedenle kuruluşlarda finansman sorunu önemli boyutlara ulaşmıştır.

KİT'lerde üretimle ilgili en önemli sorun, düşük kapasite kullanımıdır. Bu sorunu sırasıyla yüksek maliyet ve düşük kalite sorunları izlemektedir. Düşük kapasite kullanımı nedeniyle yatırımların geri dönüşü sağlanamamakta, kaynaklar sabit kıymet-

(4) Kamu İktisadi Teşebbüsleri 1982 Yılı Genel Raporu, T.C. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, 1984, s. 27.

(5) a.g.k., s. 33.

(6) a.g.k., s. 33.

lerde bağı kalmaktadır. Bu durum ise işletmelerin sürekli yeni finansman ihtiyacı içinde bulunmalarına yol açmaktadır. Üretilen mal ve hizmetlerin yetersiz, yüksek maliyetli ve düşük kaliteli oluşunda, ham madde ve kalifiye iş gücü vb. girdi temininde karşılaşılan güçlüklerin ve eski teknoloji kullanımının büyük rolü bulunmaktadır.

Yukarıda değindiğimiz sorunların boyutları önemli ise de KİT'lerin karşı karşıya bulunduğu en önemli sorun yönetim sorunudur. Türkiye'de Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nin yönetimi ile ilgili sorunlar 5 ana başlık altında toplanabilir (7) :

- a) Örgüt yapısı ile ilgili sorunlar,
- b) Personel statüsü ile ilgili sorunlar,
- c) Devlet organlarıyla ilişkilerden doğan sorunlar.
- d) İşleyişle ilgili sorunlar,
- e) Denetimle ilgili sorunlar.

Ana başlıklar altında sıraladığımız yönetim sorunlarından en önemlilerini şöyle özetleyebiliriz :

KİT'lerde örgüt yapıları genellikle amaçlarına uygun düşmemektedir. Bu duruma bir örgütün yapısını etkileyen en önemli faktör olan amaç yada kuruluş nedeninin bu kuruluşlarda açık ve kesin olarak belirtilmemiş olması yol açmaktadır. Sonuçta, KİT'ler değişen koşullara uyum sağlayamamaktadırlar. Amaçlar açık bir şekilde belirtilemediği için kuruluşların faaliyetlerine siyasi amaçlı müdahaleler kolaylaşmakta, bu nedenle kuruluşların başarı derecesini ölçmeye yarayan bir sistem geliştirilememektedir.

Üst kademe yöneticilerinin görevde kalma süresi çok kısa, ücret sistemi yetersiz, ücretler taşınan sorumlulukla orantılı değildir.

İşletmelerde etkinlik ve verimlilik ilkelerine gereken önem verilmemekte, bilimsel yönetim teknikleri uygulamaya geçirilememektedir. İşletme içi ve işletmeler arası koordinasyon ve haberleşme yetersizliği doğru karar alma olanağını kısıtlamaktadır.

KİT faaliyetleriyle ilgili olarak gereğinden de çok sayıda denetim olmasına rağmen, denetimler koordineli ve süratli bir biçimde yapılamadığı için etkin olamamaktadır.

(7) İhsan Kuntbay., (1981) a.g.e., s. 79.

Görüldüğü gibi KİT'lerin ekonomide önemi büyük ve KİT sorunu çok boyutludur. Bu kadar çok boyutlu bir sorunun çözümünde kolaylıkla başarı sağlanamayacağı açıktır. Aşağıda, KİT sorununun çözümü için önerilebilecek çözüm yolları incelenmekte, bunların uygulanabilirlikleri ve olası etkileri üzerinde durulmaktadır.

IV — ÖNERİLEBİLECEK ÇÖZÜM YOLLARI

KİT'lerin piyasa koşullarında etkin ve verimli çalışan işletmeler haline getirilebilmeleri için önerilebilecek çözüm yolları 2 ana başlık altında ele alınabilir. Bunlar sırasıyla;

a) KİT'lerin Tasfiyesi

b) KİT'lerin Reorganizasyonu ve Özel Sektöre Devridir. Birinci çözüm yolu reorganizasyona ve devir işlemine söz konusu olmayacak KİT'lerle ilgili iken, ikinci çözüm yolu, ekonomide faaliyetleriyle önemli bir ağırlığa sahip, esas konumuzu teşkil eden KİT'lerle ilgilidir.

a) KİT'lerin Tasfiyesi

KİT'lerin sahi polduğu bazı tesisler, kuruluş yeri, ölçek, teknoloji vb. bakımlardan sağlıklı bir üretim yapmaya elverişli bulunmamaktadırlar. Bazıları ise, ekonomik ve teknik ömürlerini doldurmuş durumdadırlar. Bu tür tesislerde yapılan üretimin maliyet yüksek, kalitesi düşük ve miktarı yetersizdir. Kârlı ve verimli çalıştırılmaları mümkün değildir. Ekonomi üzerinde sürekli bir yük oluşturmaya devam edecek olan bu kuruluşların en kısa zamanda tasfiyesine gidilmesi kaçınılmazdır.

b) KİT'lerin Reorganizasyonu ve Özel Sektöre Devri

KİT'lerin etkin bir yönetim yapısına kavuşturulmaları zorunluluğu ile özelleştirilebilme olanakları arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Bir yandan KİT'lerin özelleştirilmelerinin önerilme nedeni, özel kesim tarafından daha kârlı ve verimli çalıştırılacakları düşüncesi iken, diğer yandan özelleştirmenin başarısı, işletmelerin kâr merkezleri oluşturacak şekilde reorganize edilmelerine bağlıdır.

1980 yılı sonrasında başlatılan KİT'leri yeniden düzenleme çalışmaları 1983 yılı içinde tamamlanmış, 60 sayılı K.H.K., 19.10.1983 gün ve 2929 sayılı yasa ve en son olarak 18.9.1984 gün ve 233 sayılı K.H.K. ile yasal çerçeve uygulamaya konmuştur.

233 sayılı KHK ile KİT'lerin açık tanımları yapılmış, İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT) ve Kamu İktisadi Kuruluşları (KİK) olarak iki farklı başlık altında toplanan KİT'ler, Sektör Holdingleri'ne benzer bir yapı içinde örgütlenmişlerdir.

Söz konusu K.H.K. ile İDT ve bağlı ortaklıklarının verimlilik ve kârlılık ilkeleri doğrultusunda çalışarak işletme ve yatırım faaliyetlerinde ihtiyaç duyulan öz kaynağı yaratmaları, KİK'lerin ise sosyal fayda ve verimlilik ilkesine göre çalışmaları öngörülmüştür. Bu kuruluşların sermaye yapılarını, faaliyet hacimlerine uygun hale getirme çabaları sürmekte olup, yatırım harcamalarında kendi öz kaynaklarını aşan taahhütlerde bulunmaktan kaçınmaları ilke olarak benimsenmiştir.

KİT'lerin reorganizasyonu ile ilgili olarak alınan önlemlere paralel olarak, KİT'lerin serbest piyasa kurallarına uygun olarak faaliyet göstermelerini sağlayıcı diğer önlemlerin uygulamaya sokulma hazırlıklarına başlanmıştır. KİT'lerin sermayesinin tümünün veya bir bölümünün pay senetleri aracılığıyla özel kişi veya kuruluşlara satılması, KİT'lerin aktiflerinin bir bölümünün veya ikinci derecede önemli faaliyetlerinin satımı, devlet özel kesim ortaklıklarına gidilmesi ve kamu monopollerinin sınırlandırılması bu politikalara örnek olarak gösterilebilir (8).

KİT sorununun çözümü amacıyla yetkili organlarca alınan ve alınması düşünülen önlemleri gözden geçirdiğimizde uygulamaların başarı şansını olumsuz yönde etkileyebilecek bazı noktalar dikkatimizi çekmektedir. Bu noktaları şöyle sıralayabilir :

— Devletin ekonomiye müdahalesinin, serbest rekabet koşullarında gerçekleşmesi beklenen optimumdan sapmalara yol açtığı düşüncesiyle tüm KİT'lerin özel kesime devredilmesi, bizi optimuma, bir diğer ifade ile maksimum refaha yaklaştıracak yerde uzaklaştırabilir (9).

— İDT ve KİK ayırımı yapılmaksızın tüm KİT'lerin özelleştirmeye konu edilmesi olumsuz neticeler doğurabilir. Bazı KİT'lerin, Sümerbank örneğinde olduğu gibi, özel kesimce işletilmeleri

ne kadar anlamlı ise, Devlet Demir Yolları gibi bazılarının devri de o kadar anlamsızdır.

— Hangi KİT'lerin bugünkü statülerini korumalarının, hangilerinin özel sektöre devredilmelerinin yararlı olacağı konusunda bir karar verebilmemiz için belli kriterler ortaya konmalıdır. KİT'ler için kâr edenler - zarar edenler ayırımı anlamlı olamaz. Sorunun cevabı KİT'lerin ekonomideki varlık nedenlerinin günümüzde ne ölçüde geçerliliklerini koruduğunun incelenmesinde yatmaktadır. Örneğin, geçmişte büyük sermaye ve gelişmiş teknoloji gerektiren alanlara yatırım yapılma zorunluluğu nedeniyle KİT'ler kurulurken bugün, özel kesimin ulaştığı düzey ve yabancı firmalarla ortaklık olanakları ile bu neden ortadan kalkmıştır. Yine, tabii tekel durumundan yararlanan işletmelerin tekel özelliklerini sürekli olarak sürdürecekleriyle ilişkili düşünce geçerliliğini büyük ölçüde yitirmiştir. Tekelcinin aşırı kazançlarının vergileme yolu ile devlete aktarılması mümkündür. Dışa açılma tekelin ortadan kalkmasına yol açabilir.

— Kullanılabilecek en uygun kriter, kamu hizmeti kriteridir. Kamu hizmeti kavramının günümüz koşullarına göre gerçekçi bir tanımı yapılmalı ve faaliyetlerinde kamu hizmeti niteliği ağır basan KİT'ler özel kesime satılmamalıdır.

— Özelleştirme uygulamalarının muhtemel ekonomik etkileri ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunlarla ilgili ayrıntılı araştırmalar yapılmaksızın satış işlemleri aceleye getirilmektedir. KİT'lerin sermayesinin veya bağlı ortaklıkların aktiflerinin hisse senetleri aracılığıyla satılmasında hisse senetlerinin değerlendirilmesi sorunu yanı sıra senetlerin alıcı bulamama olasılığı da bulunmaktadır. Hisse senetlerinin değerinin yüksek belirlenmesi alıcı bulamamalarına yol açabileceği gibi, değer düşük belirlenmesi devlet aktiflerinin değerlerinin altında el değiştirmesine neden olabilecektir. Hisse senetlerinin piyasada yeterli kaynak bulnamaması vb. nedenlerle alıcı bulamaması tehlikesinin bulunmasına rağmen piyasaya sürülmüş olmaları sermaye piyasasının gelişmesine katkıda bulunacaktır. Ayrıca, özel mülkiyetin yaygınlaştırılması amacıyla piyasaya sürülen hisse senetlerinin az sayıda gerçek veya tüzel kişi elinde toplanma olasılığı gözden uzak tutul-

(8) Mahmut Duran., «İngiltere'de KİT'ler ve Özelleştirme Uygulamaları», Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, No : 3., Mart, 1985. s. 43-44.

(9) Erdal Türkkan., İktisat Politikalarına ve İktisadi Analize Yeni Bir Bakış, H. Ü. İİBF Yayınları No : 7, Ankara, 1984. s. 31-45.

mamalıdır. Ortaya çıkabilecek özel monopollerin uygulayacakları üretim ve fiyat politikalarının tüketici refahı üzerinde yaratabileceği olumsuz etkiler dikkate alınarak, senetlerin belli ellerde yoğunlaşmasını önlemek amacıyla sınırlamalar getirilmelidir.

— Son olarak, KİT'lerin yeniden örgütlendirilmesi ile ilgili olarak çıkarılan yasalardaki bazı hükümler arzulanan amaçlarla çelişmektedir. Örneğin, 233 sayılı KHK ile bazı büyük kuruluşlar parçalanarak çok sayıda yönetim birimine bölünmüş, kuruluşların faaliyetlerinin koordine edilmesi problemi daha da ağırlaştırmıştır. Ayrıca, aynı KHK ile KİT'lerin ve bağlı ortaklıkların yönetim ve denetim kurulları üyeliklerine Bakanlık personelinin atanabilmesine olanak sağlanarak, KİT'lerin Bakanlıklara bağlı bir genel müdürlük olmaktan kurtarılmaları amacına ters düşülmüştür. KİT'ler amaçları dışında faaliyetlerde bulunmalarına yol açabilecek dış müdahalelere karşı korunabilecek bir yönetim yapısına kavuşturulmalıdır.

V — S O N U Ç

Türk ekonomisinde üretim, yatırım ve istihdam açısından önemli bir yere sahip olan KİT'lerin karşı karşıya buldukları sorunlar ve alternatif çözüm olanakları çok sayıdadır. Bir bütün olarak KİT sorununun çözümü, KİT'lerin etkin ve verimli bir yönetim yapısına kavuşturulmaları yanında, KİT'lerle özel kesimin ekonomide entegre bir şekilde faaliyet gösterir hale getirilmesinde yatmaktadır.

KİT'lerin en kısa zamanda ve hiç bir ayırım yapılmaksızın özel sektöre satılması düşüncesi bu amaca yönelik olarak benimsenecek tek ve en uygun alternatif değildir. Ekonomide karşılaşılan pek çok sorunun temelinde kötü kamu girişimciliğinin yattığı düşüncesi gerçeği tüm boyutlarıyla ortaya koymamaktadır.

KİT'lerin önemli sorunlarla karşı karşıya buldukları doğrudur. Ancak, en azından belli bir grup KİT'in faaliyetlerini kamu teşebbüsü olarak sürdürmelerinin sağlayacağı yararlar da küçümenebilecek boyutlardadır. Enflasyonun düşürülmesi, kaynakların etkin kullanımının sağlanması, ulusal ekonominin uluslararası piyasada rekabet gücünün artırılması hedeflerine KİT'lerin faaliyet gösterdikleri bir ortamda da ulaşmak mümkündür.

Yapılması gereken, ekonomide varlıklarını sürdürmelerinde yarar görülen KİT'leri belirlemek, bunların faaliyet alanlarının sınırlarını ve amaçlarını ortaya koymak ve bu amaçlara uygun olarak etkin ve verimli çalışmalarını sağlayacak bir yönetim yapısına kavuşmalarını sağlamaktır.

Bazı ülke ekonomilerindeki uygulamalardan esinlenerek kapsamlı araştırmalara dayanmayan aceleci bir yaklaşımla sorunlara eğilmenin beklenmedik olumsuz gelişmeleri de beraberinde getirebileceği unutulmamalıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- (1) Aysan, Mustafa., «KİT'lerin Yeniden Düzenlenmesinde Son Gelişmeler», İktisat Dergisi, No. 232. Mart, 1984. s. 9 - 14.
- (2) Başol, Koray, «Türkiye Ekonomisi'nde Kamu İktisadi Teşebbüsleri», Ege Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi, Sayı 4, Kasım, 1982. s. 95 - 115.
- (3) Duran, Mahmut. «İngiltere'de KİT'ler ve Özelleştirme Uygulamaları», Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, Sayı 3, Mart, 1985. s. 43 - 51.
- (4) Düzel, Cahit. «580 Bin İşçinin Kaderi Çiziliyor», Milliyet Gazetesi, 16 Mayıs 1985 s. 4.
- (5) Güldamla, Aynur, Türkiye'de İktisadi Devlet Teşekkülleri, Ekonomi Dünyası Yayınları, No. 1. Balkanoğlu Matbaası, Ankara, 1966.
- (6) Kepekçioğlu, Tefik., İngiltere'de Karma Ekonomi Uygulaması ve Kamu Mallarının Fiyatlandırılması, Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayını, No. 1983/249, Ankara, 1983.
- (7) Kuntbay, İhsan., Türkiye'de Kamu İktisadi Teşekküllerinin Yönetimi, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, No. 198., Ankara, 1981.
- (8) Öncel, Türkan., «Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Varlık Nedeninin Neo-Klasik Yaklaşımla Açıklaması», Maliye Enstitüsü Konferansları, Maliye Enstitüsü Yayın No. 65., Güray Matb. İstanbul, 1980. s. 97 - 106.
- (9) Sağlam, Dündar., Türkiye'de Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Yapısı ve Zarar Nedenleri, Kalite Matb., Ankara, 1980.
- (10) Saruhan, Sadi., «Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Savurganlık ve Yönetimsel Önlemler», Yeni İş Dünyası Dergisi, Sayı 52. Şubat, 1984. s. 5 - 15.
- (11) Türkel, Süleyman., Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Yönetim Anlayışı, H. Ü. İİBF Yayınları, No. 3, Ankara, 1983.
- (12) Türkkan, Erdal., İktisat Politikalarına ve İktisadi Analize Yeni Bir Bakış, H. Ü. İİBF Yayınları, No. : 7., Ankara, 1984.
- (13) T.C. Başbakanlık Yüksek Danışma Kurulu, KİT, 1982 Yılı Genel Raporu, 1984.
- (14) DPT, D.B.Y.K. Planı (1979 - 1983)
- (15) DPT, B.B.Y.K. Planı (1985 - 1989).
- (16) T.C. Maliye Bakanlığı, KİT ve İştirakleri Yılıhğı, 1985.

